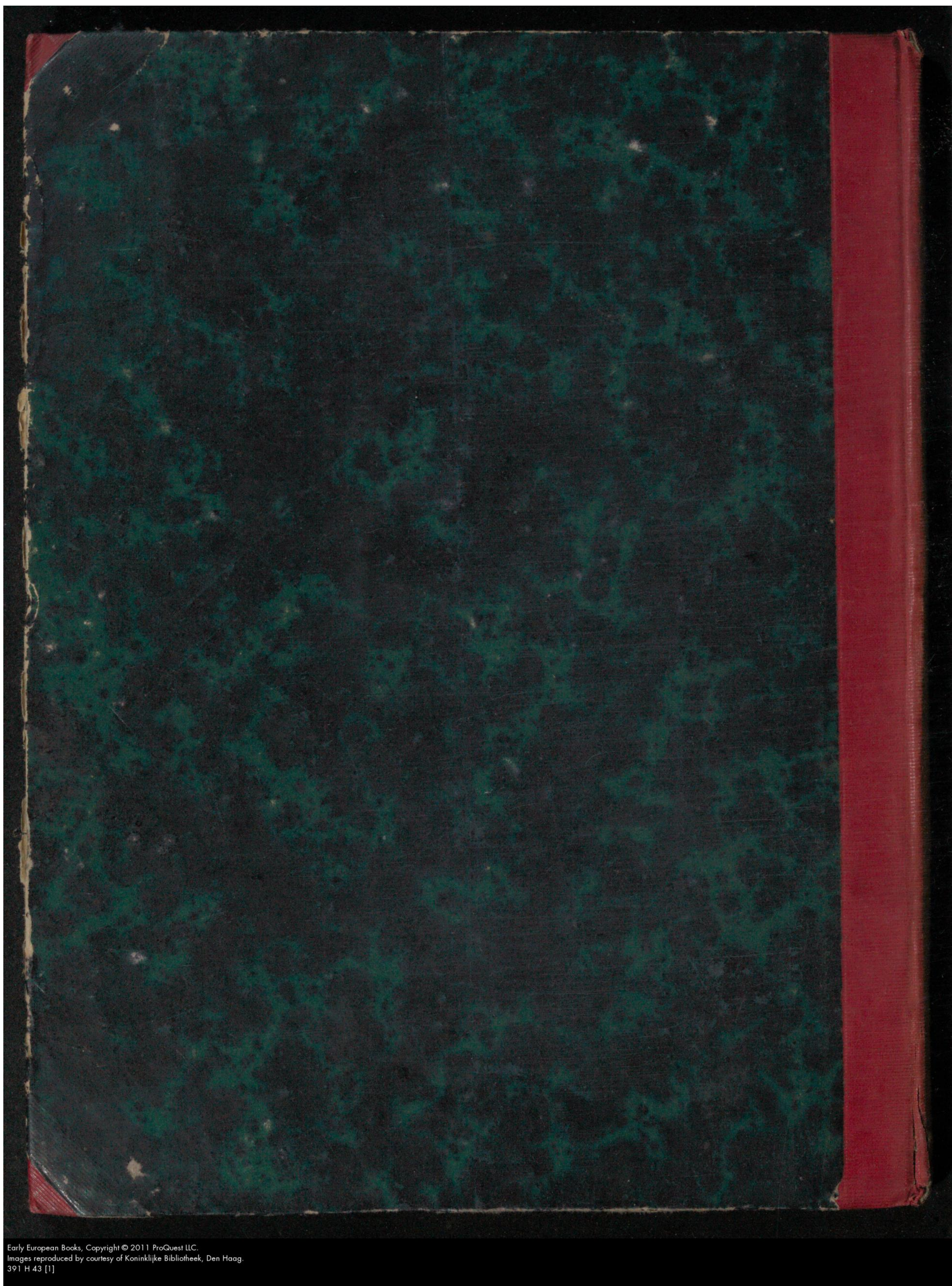
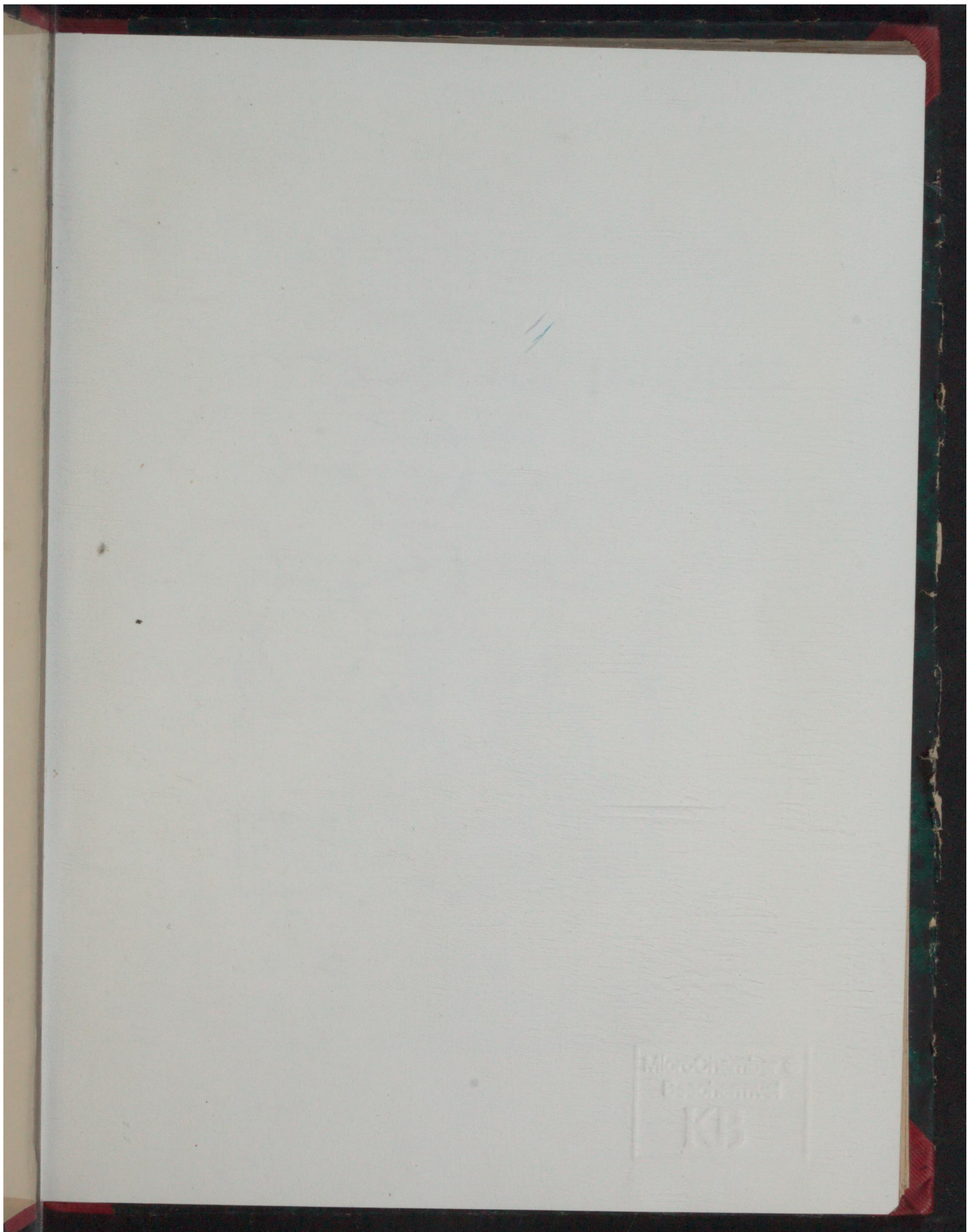

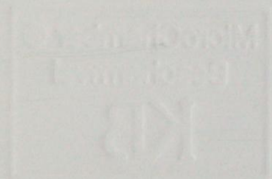

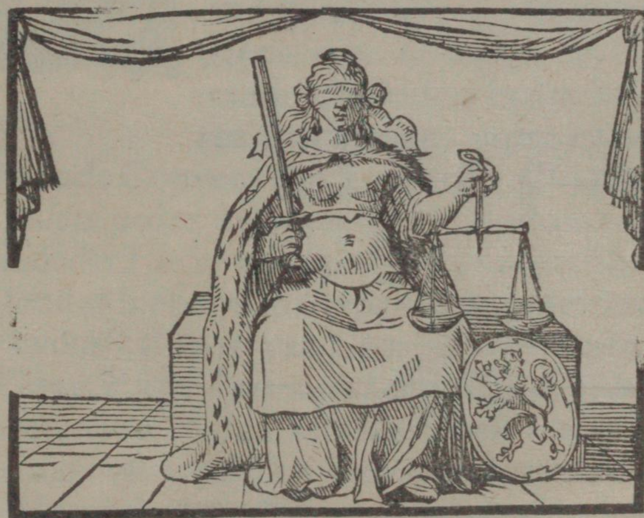

UYTGIFTE
Ende
HANDTVESTEN,
Van 't Bedijcken van
MIDDELHARNISSE,
Raeckende de zelve
HEERLYCKHEYT.

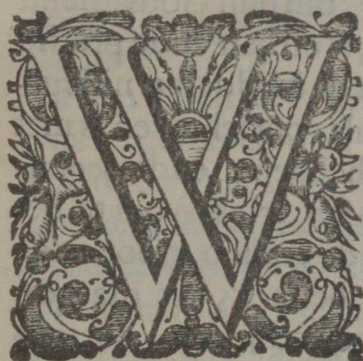

IN 's GRAVENHAGE,
By LEVYN van DYCK, woonende op de Burg-
wal, by de Luyterſche Kerck, Anno 1683.

Uytgifte ende Hantvesten,

Van 't Bedijcken van

MIDDELHARNISSE.

Y Jan by der gratie Godts ootmoedich Abt van Sint Michiels Clooster, binnen der Steede van Antwerpen, vande Ordere van Pręmontstreyt van 't Bisdom van Camerick, Broeder *Arent van Helmont*, Prior vande Carthusers ordre buyten Antwerpen, inden name vanden Prior ende Convent van 't opperste Clooster vande Carthusers ordre in Savoyen in 't Bisdom van Grenoble, Broeder *Pieter van Catwyk*, Prior van Sint Salvatoris Clooster binnen Antwerpe vande ordre van Cisteus van 't voorsz Bisdom van Camerik, *Ian Ruychrock vandeWerve*, *Pieter Speernagel*, ende *Pieter Manne Iacobsz*, Heeren van Middelharnisse: *Doen kond*, alle Luyden, die desen Brief zullen zien ofte hooren lesen, alsoo Wy ende onse Voorvaders, eertijts gekocht ende verkregen hebben jegens den geboortigen wysen Joncker Jacob, Heere tot Gaesbeecke, tot Abcoude; tot Putten, ende Stryen, Saliger gedachten een Uytgors geheeten de Middelharnisse met alle sijne

Van het uytgeven van Middelharnisse.

toebehooren leggende in den lande van Putte, naer inhoudt sijner bezegelde brieven geconfirmeert by onsen genadigen Heere den Hartog van Bourgoingien als Grave van Hollant ende van Zeelant, gelijck de selve klaerlijck inhouden ende begrijpen, ende Wy die hebben, *SOO IST*: dat Wy inde name Godts ende der Heyliger Drievuldigheyt, om den Gods-dienst te vermeerderen, ende 't gemeyn oirbair ende proffijt van desen onsen Lande genoemt de Middelharnisse gelegen inden Lande van Putte, als voorschreven is met haer toebehooren uytgegeven hebben, ende jegenwoordig uytgeven mitsdesen onsen brieven om te bedijcken tot eenen Kooren-lande, alsoo groot ende alsoo kleene, ende met sulcken besteck, als die geene, die dat goet aennemen sal, te bedijcken, nut ende oirbair duncken sal, altoos by onsen Raede ende goet duncken, elck in soo veel als hem dat aengaet, ende daer in gerechticht is.

Wanneer men sal beginnen te dijcken.

Met voorwaerden, dat sy dit voorschreve landt van Middelharnisse aennemen sullen, ende beginnen te bedijcken, tusschen nu ende den eersten dach van Maert naestkomende, ende tot sulcken dage als Wy overdragen ende overkomen sullen, ende alsoo voort wercken tot den vollendijck toe.

Wat lande aende Kerke Kerk-hove, ende den Dorpe, sullen blyven.

Voorts is 't voorwaerde, dat alle die geene, die in 't voorschreve landt dijcken, sullen geven ter eeren Godts van elcke hondert gemeeten lants een gemet lants totter papelijcker prouve, ende twee gemeeten lants vande geheele dijck-lande tot een Kerkhove, ende

de plaetſe vanden Dorpe. De welcke vry van alle koſten ende ongelden weſen ſullen, behoudelijck datmen daer af thiende ſal geven.

Des gelijckx zoo ſal den Coſter, voor ſijnen dienſt ende arbeyt Jarelijcx hebben ende beuren, gelijckmen van outs de Coſters, inden lande van Putte gewoon is te geven.

Wat den Coſter, voor ſijn dienſt ſal hebben.

Item ſullen de voorſchreven Dijckers, by raede van Ons ter eeren Godts, ende ſijner gebenedyder Moeder Maria, ende ſonderlinge den Heyligen Engel Sint Michiel een Kerck met haer toebehooren fonderen, maecken, volbrengen ende onderhouden ten eeuwigen dage by den gemeente van Ons, ende by twee Kerck-meeſters aldaer woonende, die Wy ofte onſe Erven daer toe ſetten ende ordonneeren ſullen, daer af die gifte vande voorſchreve Kercke, Coſterie, ende alle andere officien, Geeſtelijck ende Wereltlijck Ons ofte onſe erven, ofte ſaecke van ons hebbende blyven ſal ten eeuwigen dage, ende wat Prieſter men deſe voorſchreve Kercke geeft, ſal altijt woonachtig weſen binnen den voorſchreven lande van Middelharniſſe ende dat Dorp ſal hieten Sint Michiel in Putte.

Van het maecken, ende onderhoude van de Kerke, ende het ſtellen van Overheyt, binnen Middelharniſſe, ende hoe het Dorp heeten ſal.

Oock is 't voorwaerde ende wel onderſproocke, dat die geene, die dit voorſchreve nieuwe-lant aennemen ſullen te bedijcken tot een Kooren-landt Ons vry daer inne bedijcken ſullen, van elcke vier gemeeten lants een gemet lants vrye vroonen, ende als 't landt gekavelt ende geſtelt is 't Hooft landt tegen 't volger-

Van het bedijcken der Vroonen.

landt, dan sullen Wy de keure hebben ons vrye vroone land te kiesen sonder yemants wederseggen, dat Ons inde Middelharnisse, of Godt wil, gebeuren sal.

Vande jaer Schoote.

Hier toe sullen sy ons geven alle jaer eeuwiglijck geduyrende van elcken gemeeten Dijck-landt, tot eenen Jaer Schoote anderhalven grooten Vlaems als 't in't Vorsen valt, ende de Heere van sijnder beeden ontfanckt in Zeelant, te betalen tot alle Sinte Maertense Misse naer de noote.

Vande chinsen, ende thiende.

Item soo wie op de Heerschappen gront, Vroonen, ofte Erven timmeren wil, die sal geven van elcke Roede Erfs eenen Vlaemsen groote, ende van elcke vijf Roeden Erfs een Capoen, tot Sinte Maertensemisse te leveren, ende de Heerschappen sullen altijdt de keuren hebben, hoe veel dat sy uytgeven willen te betimmeren, ende dat oock niemant op den dijck timmeren en sal, het en sal wesen met onsen consente ende wille, op de boete van thien ponden Hollants, ende daer van sullen sy bezegelde brieven nemen vande gemeine Heerschappen, ofte het consent en sal van geender waerde wesen, ende van Kooren-thiende, ende van Vlas-thiende, den elfden Schoof ofte hoop, vande Lammer-thiende, dat thiende Lam, van Aveel en van Meede ofte diergelijcke, salmen Ons geven van elcken gemeeten een quartier van een Engelschen Nobel, vyfthalven Engelschen wegende.

Met

Met voorwaerde, dat niemant buyten onsen konsente en sal mogen Dary delven, ende waert dat yemant buyten onsen wille ende onsen konsente Dary delfde, dat soude wesen op de verbeurte van thien ponden Hollants, ende den Dary.

Van Dary te delven.

Voorts sullen de voorschreve Dijckers Ons geven, elck naer dat Wy daer inne gegoet ende gerechticht sijn, voor onse moeyte ende koste, eens voor den Godts-penning van elck gemet eene gulden-leeuw, tot vyf Schellingen grooten Vlaems gerekent, te betaelen vanden eersten noote, die op 't voorschreve landt (ist Gods wil) wassen sal, naer dat dit landt uytgegeven is. Ende daer toe sullen sy ons geven van aenschrijven van elcken spade twaelf grooten gereet gelt; des soo sal den geheelen Polder gerekent sijn voor hondert twee ende 't negentich Spaden landts.

Van het betalen vande Gods-penning, ende anders

Ende dit voorschreve landt sal gemeeten werden, by eenen geswooren Landmeeter, ofte meer, ende metten Roeden vanden lande van Vooren. Ende noch sullen de voorschreve Dijckers gehouden wesen te betaelen van de voorschreve Dijck-landen, een somme van drie hondert ponden grooten Vlaems, van welke somme de voorschreve Heerschappen geven ende uyt-reycken moeten den Heere van Sommelsdijck, twee hondert ponden grooten Vlaems, mitsdien dat den voorschreven Heere van Sommelsdijck dijcken sal aen die Middelharnisse, dat hen seer proffytelijck is, ende oock betalen andere onkosten ende gelden, die sy ter kause vande Dijckage heb-

Van't meeten van 't lant.

Ende vande Koop-penningen.

hebben ende lyden moeten totter voorſchreve ſomme toe, van drie hondert ponden grooten Vlaems voorſchreven.

Vryheyt der Vroonlanden.

Ende dit voorſchreve Dijck-landt ſal alleen den koſt ende laſt gelden ende houden, ten eeuwigen dagen 't zy van Kercken, van Sluyſen, van Wateringen, van Weegen, ende voorts alle die andere onkoſten, die op 't voorſchreve landt in eeniger wyſe komen ofte vallen mochten of ſal mogen, ſonder die Vroonen daer inne belaſt te weſen in eeniger manieren.

Van het te Recht ſtaen, van Perſoonen, en Landen.

Voorts is Voorwaerde ende wel onderſprooke, dat alle die Erven, diemen binnen den voorſchreve lande, of Godt wil, dijcken ſal, ende die Perſoonen, die deſelve bedijcken ſullen, blyven ende ſtaen ſullen ten eeuwigen dage onder den Gerechte van Middelharniſſe, tot wiens handen, die hier naer komen mochten, het ſy Geeſtelijck ofte Wereltlijck, Poorter ofte Poortereſſe, geprivilegeert ofte ongeprivilegeert, niemant uytgeſondert, ende plegen alſucke beurlijcke Rechten, als Wy ofte onſe Erven daer af ordonneeren ſullen, dats te weten, waert ſaecke, dat eenig Poorter ofte Poortereſſe, uyt eenige Steede van Hollandt, van Zeelandt, ofte van Brabant, daer inne dijckte ofte dede dijcken, ofte dat hy eenige erve ofte landt daerinne verkregen by koope, by verſterve ofte anders, hoe dat toe komen mochten, ende hy dat yemande vande Ingelanden ofte Inwoonende van Middelhar-

harniſſe verheurde ofte verkocht, ofte andere ſchulden maeckte binnen den lande, ende hy daer af niet betaelt en wierde naer zynen wille, die Poorter ofte Poortereſſe ofte haere naerkomelingen, die en zullen de Schuldenaeren in geen Steede van Hollandt, ofte van Zeelandt, ofte van Brabant, voorſchreve niet moogen beſtellen, nochte arreſteeren, nochte doen beſtellen, noch te arreſteeren, maer ſullen gehouden weſen haer recht te verſoecken binnen Middelharniſſe, ende nergens anders op de boete hier naer beſchreven. Ende wie in dit voorſchreve landt dijcken ſal, ofte geërf werdt by koope, ofte anders, die ſal gehouden weſen eenen behoorlijcken Eedt te doen, deſe rechten alſoo te houden, ende ſullen de Heerſchappen van Middelharniſſe haer Renten ende Goederen mogen inwinnen in alle manieren, als de Heere van Putte van outs ſijne Renten gewoon is in-te-winnen ende te krygen, ende waert ſake, datter eenich Poorter ofte Poortereſſe ofte ander Dijcker inde voorſchreve bedijckten lande hem met eenige andere Rechten behelpen wilde, dat ſoude weſen op de verbeurte vanden lande, dat hy daer inne bedijckt, gekocht, ofte gekregen heeft, het ware by verſterve ofte anders, ende daer af ſullen Wy ofte onſen Bailliu ende Scheepenen vanden lande voorſchreven, die daer inne dienen ſullen, die kenniſſe hebben, te weeten, den Bailliu ſal gehouden ſijn die verbeurte te eyſſchen, ende de Scheepenen te wyſen tot der Heerlijckheyts behouf.

Wie schouwen sal ende keuren maken sal.

Voorts sullen ten eeuwigen dage alle Dijckagen, Wateringen, Zluyzen, Wegen, ende alle gemeyne wercken, die inden voorschreve lande van Middelharnisse gekeurt sullen werden, ende voorts alle Breucken, Forteyten, hooge ende laege, groote ende kleene, ende alle andere saecken, die inden selven lande geschieden ofte vallen mogen, hoe die genoemt mogen werden, altoos staen ende blyven tot onsen bedrijve, ofte van onsen Bailliu, Schout, ende metten Scheepenen ofte Geswooren aldaer, naer den Rechten vanden voorschreve lande, elck naer sijn toebehooren, ende in alle soo verre als een yegelijck daer inne gerecht is, ende die uyt te rechten ende te bedryven, naer uyt-wysen der keuren ende verbooden, die by Ons ofte onse naerkomelingen daer af geordonneert sullen werden, altoos te verbeeteren als 't noot is.

Vande naestinge.

Ende waert saecke, dat binnen den voorschreve lande 't eeniger tijt landt ofte erve verkocht wierde, daer af sullen Wy die aenbooringe mogen hebben om de selve penningen, behoudelijck dat die Kooper ende Verkooper by haeren Eede houden sullen, dat die koop rechtveerdich is, ende dat te betaelen ten selven dage daer af gemaeckt wesende.

Wat de Heeren aen haer behouden.

Voorts sullen wy Heeren ende Heerschappen voorschreven noch hebben ende behouden alle de Gors-ettingen vande dijcken, te weeten alle indijck ende uyt-dijck metten buyten-dijck, Gorzen, Aenwassen ende Slicken, Wateren, Vogeleryen, Male-

Maleryen, Veeren, ende alle anderen proffijten ende opkomingen die Wy schuldich sijn te hebben, ende de Heerlijckheyt schuldich sijn te volgen, elcx naer dat hy daer inne gerechticht ende gegoet is, naer inhout der Hantvesten.

Ende Wy sullen zetten een goeden eerzamen Man tot eenen Dyckgraef, geswooren Landt-meeter, Klerk, en alle andere Officieren ende die altijt wederom ontzetten, wanneer Ons dat oirbaerlijck dunckenzal, om't landt voorschreve wel ende deuchdelijck te regeren ende bedienen, naer de keuren diemen daer af maecken zal, welcken Dijck-graef metten Landt-meeter ende Gezwooren, dit voorschreve landt bedienen ende regeren sullen ten meesten oirbaer met vyf Geswooren, die Wy daer toe setten ende kiesen sullen, die daer nut ende proffytelijck toe sijn om 't voorschreve landt te brengen tot eenen Zeeweere. Van 't sette van Dijckgraef Geswooren en Clercq.

Item soo en sal oock niemant in dit voorschreve landt dienen hy sy Bailliu, Dijckgraef, ofte Geswooren, voor en aleer hy en sal hebben ten minsten te weeten, den Dijckgraef sestien gemeeten ende elck Geswooren acht gemeeten kostbaer landt ofte meer, daer inne bedijckt, gekocht, ofte verkregen by versterfte ofte anders. Wie Dijckgraef, ofte Geswooren sal mogen wesen.

Oock is voorwaerde, dat die goede Lieden, die dit voorschreve landt dijcken sullen, de dijck-aerde ende de sooden op onsen gront by ordonnantie vanden Landt-meeter, ende Geswooren vanden voorsz Waermen de dijk-aerden halen sal.

lande zullen mogen haelen ter naeſter laege, tot meeſten oirbaer ende proffyte van Ons ende van onſe voorſchreve lande ten eeuwigen dage, ſonder eenig overſate daer af te geven.

Hoe dit landt uyt-wateren en de bedijckt ſal moeten werden.

Item ſal dit voorſchreve landt uyt-wateren op hem eygen ſelven ofte anders, ſoo men dat noch ordonneeren ſal by onſen Raede, item ſalmen alle de voorſehreve dijcken ten eerſten ofte naemaels dijcken alſoo breet ende alſoo hoogh, als Wy metten Geſwooren Scheepenen vanden landen dit ordonneeren ende overdragen ſullen, ſonder dat te mogen wederſeggen, item ſoo ſalmen alle arbeyts Lieden, die haer broodt met dijcken ende anderen arbeyt daer inne doende winnen ſullen, betaelen met gereeden gelde ſonder de Arbeyders eenige waeren voor haeren arbeyt te mogen geven.

De Officieren en mogen geen dijck aennemen.

Met voorwaerde dat oock geenderhande Officieren ofte andere Dienaers, die binnen den voorſchreven lande dienen ſullen, geenen dijck aennemen en ſullen alleen, nochte deel nochte part hebben mette arbeyders van die geene, die het aennemen ſullen.

Binnen wat tijt het lant inbreeckende men 't ſelve wederom moet Bedijcken.

Oock met ſulcken voorwaerde, (dat Godt immer verhoeden wil) waertſaecke, dat dit voorſchreve landt by eenig ongeval inbraecke, ende het gebeurde, dat die geërfde binnen thien dagen haer landt by den Bailliu, Schout, Geſwooren ofte Scheepenen kenniſſe aldaer niet weder aen en namen, omme terſtont weder te bedijcke naer de voorſchreve ordon-

donnantie, soo souden Wy Heerschappen voornoemt ofte onse erven ofte saecke van Ons hebbende, dat selve mogen aennemen voor Ons vry eygen goet, elck alsoo veel als hem dat aengaen mach, ende daer inne gedeelt ende gerechticht is, sonder yemant hem des te bewindene ten eeuwigen dage.

Mede is noch voorwaerde, dat niemandt sijn dijck-landt binnen dese voorschreve landen bedijckt wesende tot eenigen tijt om vry gelt sal mogen verpachten op een boete van thien ponden Hollants te verbeuren.

Geen dijck-lant om vry gelt te verhuyren.

Item waert saecke, dat die Heeren ende Heerschappen van Middelharnisse eenig geschil onderlinge gekregen om proffyte van dese voorschreve lande. Soo is't voorwaerde, soo wes die twee deelen vande gegoeden vande Middelharnisse doen, dat sal dat derdendeel gehouden wesen te volgen ende te doen het sy in Geestelijcke ofte Weereltlijcke officien ofte diergelijcke.

Hoe de Heeren van Middelharnisse stemmen sullen.

Item alsoo die Heeren van Middelharnisse ende die van Sommelsdijck ende die van Duvenwaerde desen voorschreven Polder t'samen bedijcken sullen, soo is't voorwaerde, dat die van Middelharnisse haeren dijck op haeren gront brengen sullen totten gronden van die van Sommelsdijck ende die van Grysoorde, ende desgelijcx sullen die van Sommelsdijck, ende die van Duvenwaerde oock doen, ende hebben ende brengen den dijck alsoo te samen, ende elck op sijnen gront te blyven nae de Pael-scheydinge begre-

Hoemen dijcken sal met die van Sommelsdijck, ende die van Duvenwaert.

pen inden Brief daer op gemaeckt, ende bezegelt, ende van dese Geswooren ofte Scheepenen sullen die vyfve wesen uyt Middelharnisse, ende die vyfve uyt Sommelsdijck, ende die drie uyt Duvenwaerde, ende gesamentlijck schouwen ende keuren over al.

Hoe men onderlinge Rechtvorderen sal tusschen de drie voorschreve Landekens.

Ende alsoo men dese Polder gesamentlijck dijcken sal totten vollen Zeeweer toe, soo sijn 't oock voorwaerden, soo wie in Sommelsdijck ende Duvenwaerde breuckte, 't sy Crimineelijck ofte Civilijck, ende dan ontweecke in Middelharnisse voorschreve, die soude men daer een onvertogen Recht doen, naer den Rechte van Middelharnisse voorschreve, ende desgelijcx sullen die van Sommelsdijck ende die van Duvenwaerde wederomme gehouden sijn ende wesen, dat alsoo oock te doen, die van Middelharnisse naer deRechten vanden lande, daer sy in geweecken sijn, ende desgelijcx sullen die ondersaten vande drie Landekens voorschreve gelijck Recht hebben d'een op d'andere van Schulden, die hem selven voorvluchtich maeckt.

Wie Sluysen, Wateringen, ende Wegen, sal doen maken

Item is 't noch voorwaerde, dat den Dijck-graaf, Lant-meeter metten Geswooren voorschreve by den Raede van Ons Heerschappen voornoemt Zluysen, Wateringen ende Wegen leggen, setten ende maecken sullen, daer hunlieden dat nutst ende oirbaerlicxt duncken sal sonder hem yemant des te bewinden.

Van 't Geley.

Item oock is 't voorwaerde, dat de Heeren ende Heerschappen van Middelharnisse altoos hebben sullen een vry, vast Geley in Sommelsdijck ende Grysoort

ſoort te mogen komen, te varen, te touven ende te keeren ſonder eenigh weder ſeggen, ende inder ſelver manieren ſullen de Heerſchappen van Sommelsdijck ende Gryſoort, wederom ſulcken Geleyde hebben in Middelharniſſe, elck in alſoo verre als in Ons, ende in haer vermogen is, naer inhout haerder Hantveſten. Behoudelijck in al ons genadigen Heere, als ons Souverein Overheer hem ende een yegelijck van ons in alſoo veel als Hem ende Ons dat aengaen mach in ſijnen ende in onſen goeden Rechte te blyven.

Ende dat die geërfde in dit Landeke voorſchreve in toekomende tijden, als men van outs gewoonelijck is in nieuwe bedijckte lande 't eynde ſijde behoorlijcke Jaren ende tijt te doen ende dienen ſullen met de Coſtbaere lande in haere waerde ende in andre noodelijcke onkoſten, als Wy ofte onſe naekomelinge dat met onſen genadigen Heere voorſchreve als ons Overheer overkomen ſullen, daer toe overgeroupen hebbende Bailliu, Schout, Scheepenen ende Geſwooren ende eenige notable vanden lande van Middelharniſſe, alle dingh ſonder arch ofte liſt.

Van 't dienender Coſtbaere landen.

Ende op alle deſe pointen, Ordonnantien, ende Conditien voorſchreve hebben aengenomen te bedijcken, ende tot eenen Zeeweere te brengen, ende glooft te houden ende te achtervolgen 't voorſchreve landt van Middelharniſſe gelijck voorſchreven is, Mr *Ian Pot, Iacob van Santvoort, Willem Ruychrok, Ewout Ianſz, Pieter Iacobſz*, ende *Andries Pieterſz*, met haere

Namen der Bedijckers.

haere meede deelders, ende om dat Wy willen, dat alle de voorschreve pointen onderhouden werden ende blyven ten eeuwigen dagen, soo hebben Wy Heerschappen van Middelharnisse voornoemt dese Hantvesten bezegelt met onsen Zegele hier onder aengehangen. Gedaen inden Jaren ons Heeren alsmen schreef *Duysent vier Hondert vyf ende sestich, den eersten dach van Februario*, naer Costume van 't schrijven des Hofs ende Bisdoms van Uytrecht.

Naer gedaene Collatie bevonden te accordeeren met sijn principael geschreven op Francijn, bezegelt als bove op den xx. en July xvjC. twee ende dertich.

By my O. De Roy Notaris.